

Valmieras integrētajai bibliotēkai.
Dāvāju savu darbu apņemojumu
par Rūjienas novada izloksni.

Rūjienā, 2010. g. 13. okt. Ar cieņu *Ģienis*

Rūjienas novada apvidus (izloksnes) vārdi *

Ievads

Rūjienā un tās apkārtnē vēl pirms gadiem 50 vietējo iedzīvotāju sarunvalodā bija vērojamas diezgan spilgtas lībiskā dialekta īpatnības, kas izpaudās gan vārdu izrunā un morfoloģiskā noformējumā, gan no literārās valodas atšķirīgas, dialektālās leksikas lietojumā. Tagad tās ir ievērojami nivelējušās, un šo procesu ir veicinājuši dažādi apstākļi – iedzīvotāju pārvietošanās un kontakti ar citu novadu cilvēkiem, literārās valodas ietekme, prese, radio, televīzija un vēl citi faktori.

Lai parādītu vismaz daļu no Rūjienā un tās apkārtnes izloksnēs senāk plaši lietotā īpatnējā vārdu krājuma, esmu mēģinājis apkopot šajās izloksnēs sastopamos apvidvārdus gan no publicētiem, gan nepublicētiem avotiem, kā arī papildinājis šo krājumu ar paša vākumiem, kas pierakstīti mūsu gadsimta 70 –tajos, 80 –tajos gados Rūjienas, Ternejas, Ipiķu u.c. izloksnēs.

Rūjienas un tās apkārtnes izlokšņu vārdi ir izrakstīti no K. Mīlenbaha Latviešu valodas vārdnīcas un tās papildinājumiem, kur lielu daļu vārdu ir iesūtījusi ilggadēja Jeru izloksnes materiālu vācēja Emma Medne (1905. – 1989.), tāpat no jerietes Antras Lāces – LVU Filoloģijas fakultātes diplomdarba un Sarmītes Mednes filoloģijas bakalaura darba. Izmantota arī E. Kagaines un S. Raģes Ērgemes izloksnes vārdnīca. Bez minētajiem izrakstiem krājumā ietverti arī autora paša vākumi.

Vārdi atveidoti literārā formā un sakārtoti alfabēta secībā. Tie neatspoguļo izlokšņu fonētiskās īpatnības, reālo vārda izrunu, kādu lieto vecākās paaudzes izlokšņu pārstāvji, bet gan to literāro formu. No fonētiskajām īpatnībām paturēts ir vienīgi uo un o skaņas šķīrums. Tālāk aiz – zīmes seko vārda nozīmes skaidrojums (vai paskaidrojums) visbiežāk ar nozīmes ziņā ekvivalentu vai sinonīmisku literāru vārdu. Aiz vārda nozīmes skaidrojuma seko īsi piemēru teikumi vai vārdu savienojumi, kas parāda vārda lietojuma kontekstu un situāciju.

Rūjienas un tās apkārtnes –Ipiķu, Ternejas, Ķoņu, Lodes, Jeru, Nauksēnu – izloksnes ietilpst lībiskā dialekta Ziemeļrietumvidzemes izlokšņu grupā. Šī apvidus robežas sakrīt ar kādreizējās Rūjienas baznīc draudzes robežām. Ģeogrāfiski Rūjienas novads ar purviem, mežiem un upēm ir nodalīts no netālajiem Mazsalacas, Kārķu un Rencēnu novadiem. Tādā kārtā pastāv iespēja Rūjienas novada sarunvalodā sastapt vārdus, kādus nelietoja minētajos kaimiņapvidos. Protams, ir arī daudz izloksnes vārdu, kurus zina un lieto kā Rūjienā tā ārpus šī novada.

Rūjienas apvidus vārdu vārdnīca varētu kalpot par ierosinājumu kādam filologam (Rūjienā kādu laiku dzīvojošā, Rūjas skolas skolotāja Maiga Putniņa izveidoja Sinoles izloksnes vārdnīcu) plašākas Rūjienas un tās apkārtnes izlokšņu vārdnīcas sarakstīšanā. Darbs pie šādas vārdnīcas var turpināties vēl ilgi, jo aizvien kādā lauku sētā būs saglabāties vai pat no jauna radies kāds vārdiņš, kas esošajās vārdnīcās nav ievietots.

Kārlis Students grāmatā "Ceļinieks";

"Te man jāaizrāda uz dažām valodas un izrunas savādībām, kādas dzird Rūjienā un apkārtnē. Savādākais tas, ka vienkāršā tauta gandrīz visus sieviešu kārtas vārdus pārnes vīriešu kārtā. Piemēram, tirgū es dzirdēju divas sievietes sarunājamies.

– Nu, kā tam Zelmam tagad iet? – jautā viena.

– Tam iet labi. Viņš jau ar' šodie' ir Rūvienā, – atbild otra.

* Noapaļā no S. Ziemas grāmatas "Rūjienas novads" 1999.

– Ak tā. Tad jau es ies pastaigās. Kas zi', ka nesatiek. –

Ja, savu cilts pilsētu rūjienieši vis nesauc par Rūjienu, bet Rūvienu. Tad vēl viņiem ir daži savādi vārdi, piem.: brede – bedre, strepes – trepes, akrims – akmens, negi – nagi, ēmurs – āmurs, negla – nagla, spaņģis – spainis, ragum – ragavas, tumā – tuvumā un citi. Jocīgi skan daži teikumi, piem.: Man māt aizbrauc šodie uz Rūvien ar sviekt spaņģi. Nem ēmur ar ab neg. Es bi' ar ragum uz dzirnum. Daudzus burtus pat vārda vidū, sevišķi vecākiem ļaudīm runājot, bieži nemaz nevar sadzirdēt. Piem.: kā m gāj, kā m nāc, t. i. kājām gāju, kājām nācu. Īsā un vienkāršā vārdiņa “jā” vietā ļoti bieži dzird; “Nuja, ka tak”, “Jā ka tak”, vai visīsāki – Jā tak”. Un tas iznāk tik jauki un apaļi, ka taisni prieks klausīties, sevišķi sajūsmas brīdī. Man liekas, ka dažs labs rūjienietis vai rūjieniete baznīcā pie altara laulājoties uz mācītāja jautājienu: “Ja tu viņu mīli, tad atbilde sacīdams, jeb sacīdama jā, “būs aizrautīgi pateikusi: “Nuja, ka tak.” Un labi vien ir – kas no sirds nāk, pie sirds iet.”

acains – puorains : acaina maize

ačka – uzruna : vai tu, ačka, nāks vai ne? – izbrīna uzsauciens : ačka, kas tad tas!

adienīte – jauna tele, kas atnesas : tā te guostin - adienīt nāca slaucama

aire – airis : zvejniekam salūza aire

aitkuilis – teķis manam tēvam bij div' aun' un viens aitkuils

aitputriņa – putra nuo kartupeļiem, miežu miltiem, taukiem, ūdens, vārīta rītuos: katru rītu saimniece deva ēst aitputriņu

aizmirsīgs – aizmāršīgs : cilvēks tokš nevar būt tik aizmirsīgs, ka nezina, kur naudu licis

akrims – akmens : tīrumā akrimi vien

alberēties – didīties, ākstīties : beidz alberēties!

alberīgs – nenuopietns : nemaz nav kā pieaudzis - alberīgs kā bērns

algācis – algādzis : algāci lika pavasarī

algādžuot – iet algādžuos : pois' bij tik liels, ka gāja algādžuot

algāties – strādāt par algu : vecaš nuo bēr' kāj' algājās

alināt – maldināt : nāburga bērni mani alināja, ka guostiņas mežā ieskrējušas

aluoties – maldīties : ja ganam pirmā dienā stuka pazūd, tad guovis aluojas

apauska – apakša : kurvim apauska ar dubļim

apčakarēt – piekrāpt : buodnieks mani smalki apčakarēja

apčakurēt – apspaidīt : veterinārs apčakurēja slimuo kustuoni

apīlis – vasarā ganuos dzimis jērs : šuovasar jau uotrais apīlis

apķieķeris – aptieka : vecā apķieķerī dabū visas zāles bez daktera receptes

aplikam – aplinkus : sliktuo vēst' aplikam uzzināj'

aprika – šķēle : kad līda līdumu, velēnu sagrieza aprikās

: ganam līdzi deva lielu maizes apriku

apukļam – atpakaļ : es netiku ne uz priekšu ne apukļam

apuškā – apakšā : lādē apuškā nuoglabāta nauda

apuž – apakš : citreiz apuž kakla paliek spruogas, kad aita ir nuocirpta

asms – asns : karpeļim gari asmi

astuņi – astuoņi : meitenam astuņi gadi

ašņu siets – astru siets : ar ašņu sietu labi miltus sijāt

ataukuoties – atsaukties : es saucu, bet neviens neataukuojās

atausēt – atdzesēt : ēdienu atausē ar pavārnīcu laistuo, lai neskrien pāri

atbraukas – pakulas : linus kulstuot, paliek atbraukas
 atdzirdināt – padzirdīt : pirms jūgšanas zirgu atdzirdināja
 atgarēties – nuovadēties : ja alus neatgarējas, tad viņš ir stiprs un labs
 atirināt – atpiņķēt, atārdīt : atirināja valgu, kas bija sapiņķējies
 atkalt – nuokalt : atkala malu akrimam
 atkars – platā lenķī : kad atkars sien izkapti, nevar labi plaut
 atmaukties – izmaukties : ķēvīt mācēj nuo apaušim atmaukties
 atpeņķēt – atpiņķēt, atbrīvuot : pagāja ilgs laiks, kamēr auklu atpiņķēja
 atpīlis – vēlū rudenī dzimis mājuops : tas atpīlis pa ziemu nuosalīs
 atskap – atpakaļ : dažs zirgs atskap iet ātrāk nekā uz priekšu
 atspēdināt – likt atkāpties : jūdzuot zirgu ilksīs, tuo atspēdināja
 atspīguļot – atspīdēt : ūdenī atspīguļuo spuožs mēness
 atsvelties – atzvelties : brauca kamanās atsvēlies
 atšāvies – nuovadējies : atšāvies alus ne pēc kā negaršuo
 atšķerbināt – apšķerbināt – skābuma dēļ kļūst neēdams : skābās jāņuoogas atšķerbinā
 atšķetināties – attecēt : viņš ar savu zirdziņu atšķetinājies šurp
 attārpināties – atveseļoties : viņa ātri vien pēc slimuošanas attārpinājās
 atvēst – atdzist : kad tik ēdiens neatvēs
 atzales – atvases : veldrē sakritušās auzas izdzina atzales
 atžubties – attapties : pēc kritiena viņš ilgi neatžuba
 atžūt – nuožūt : tīrums pēc lietus ātri atžuva
 aucērums – tuberkuluoze : senāk diluoni par aucērumu sauca
 aukšlejas – aukslejas : mīkla pielipa pie aukšlejām
 aukuot – saukt : mežā apmaldījies aukuo
 aure – medību rags, guovs rags : piķieris ar auri sasauca suņus
 aurnieks – taurētājs : aurnieks izziņuoja medību sākumu
 ausleja – maza balta zivtiņa - vīķe : šuodien tik auslejas vien ķeras
 āze – metāla cilpiņa krampja aizākēšanai : ķemertiņa durvīm āze izdilusi - nemaz vairs
 ciet neturas

balzene – ragavu sastāvdaļa : ragavām jāieliek jauna balzene
 barbari – rabarberi : svētdienās vārīja barbaru ķīseli
 bars – juosla pļaušanai : saimnieks tūlīt izmeta : katram bars astuoņi suoļi plats
 basaks – pastulbs, neveikls cilvēks : viņmāju puisis gatavais basaks - nepruot meitas
 izdancināt
 baušļaks – stiprs klepus : vecajam piemeties baušļaks
 baušļakains – klepuojuošs : mums bija baušļakains zirgs
 bāža, bāžina – ciemkukulis : māte ar bāžu bērnam atbraukusi uz skolu
 bedeklis – kurmja rakums : pļavā daudz kurmja bedeklu
 bedulēt – uzrakņāt : jāiet izārdīt zemes, kuo kurmji uzbedulējuši
 bemberis – liks, zarains kuoks : nuo tāda bembera nekāda ilks nebūs
 benausis – iesauka neattapīgam : kuo nu tu, benausi, zini!
 bendele – spāres turuošs šķērskuoks : sienu sabāza līdz pašām bendelēm
 benkuris – neass darba rīks griešanai, ciršanai : mājā tīrie benkuri - nevar maizi nuogriezt
 berbele – nekārtīgs cilvēks : kā tu tāds berbele rādijs uz ielas?
 best – apglabāt aizgājēju : mirušuo best turpat desmit vīru sanāca

bezbinders – bezatbildīgs, vieglprātīgs cilvēks : bezbinders nevienu darbu līdz galam
 nepadara
 bērbele – bārbele : bērbeles ar vienu rūsu pārklātas
 bērdēt – bārstīt : nebērdē labību pa zemi!
 bērinc – sprigula vāļīte : bērīn' piesēj pie kāt'
 – bērns : bērinc neatiet ne suoli nuo mammas
 bērzene – bērzlape : pielasīja pillu kurvi ar bērzenēm
 bigis – truls cilvēks : viņš tik stāv kā bigis un nesaka nekā
 biezt – kļūt resnam : kruodzinieks biezt ar katru dienu
 bimbālas – raudas : nu šī laida lielās bimbālas vaļā
 bimbāt – iekaustīt : viņš mani nedaudz bimbāja
 – raudāt : bērns vakarus bimbāja
 birkstele – dzirkstele : uguns dega, ka birksteles vien lēkāja
 biuvāt – raudāt : kā māte stiprāku vārdu uzsacīja, tā biuvāja, ka viss miests skanēja
 bīdināt – baidīt : dzērājs nuobīdināja bērnus
 bīkšķis – krāsns krukis : ar bīkšķi biksta pagales krāsni
 blarkšķēt – pārmērīgi plāpāt : blarkšķ vienā blarkšķēšanā - nevar ne apturēt
 blaukšēt – taisīt sprādziena truoksni : pārsita zivij pūslī, ka blaukšēja vien
 blāve – zuoba dēļ pacēlies pampums : re, kāds tam vaigs : zuobam blāve
 blieka – blīva zeme : tanī bliekā nekas neaug
 bliekens – sablīvējies : ja zeme bliekena, tā nevienai labībai netīk
 bocaka – ruokpelnis : tuos, kuriem maza mājiņa un zeme līdz vienai pūrvietai, sauc par
 bocakām
 bokņīt – dunkāt : bērnus pa reizei iebokņī
 bomburēties – bieži aizķerties : ka nemāk skaitīt, tad bomburējas
 bomburnieks – zemnieks, kuram muiža nuomāja zemi, par kuo bija jāatstrādā
 boncāt – sist ar smagu priekšmetu : boncā zirņus, kamēr tie sausi
 bondzele – bundža : makšķerniekam aizmirsās tārpu bondzele
 borava – sēne barvika : gar laukmali aug varenas boravas
 borene – barvika : pa pļavām un zemākās vietās aug tās mīkstākās borenes
 borģele – nekārtīgi samestas mantas : še jums visa tā borģele un lieciet mani mierā!
 borrāt – berzēt, maisīt : karpelis paborrā pa kurv' : tā iet labāk nuost koska
 bradumi – brasls, sekls ūdens : denči bradumuos var pluncāties
 brauņas – zivju zvīņas : zivis grūti notīrīt - brauņas piekaltušas
 – blaugzņas : meitenei balti pleci nuo brauņām
 brāzties – gāzties : brāžaties tik iekšā, durvis ir vaļā!
 brede – bedre : met tik kartins iekšā bredē un zem' pa virs'
 bremmele – panna ar vāku un garu ruokturi ciguoriņu un graudu grauzdēšanai:
 bremmele uz uoglēm pastāvīgi jākrata, lai ciguoriņi vienmērīgi grauzdētuos
 brengs – resns : nuobaruojies brengs kā vepris
 breste – garšīgs ēdiens : kas tur kāzās bija par varenu bresti!
 bricāt – drupt : ja zemes cinguli bricā, tad zeme ir atlaidusies
 – dūšīgi ēst : šuodien šis nu gan dūšīgi bricā zirņus iekšā
 brukšķi – krūmājs : guovis ganīja pa brukšķiem
 bruozāties – darīt netīru darbu : kuo tu vari bruozāties pa tiem mēsliem!
 brūzgans – brūngans : nuoauda brūzganu vadmalu

bubulis – bumbulis, paresninājums dzijā : dzija padevusies gluda bez viena bubulīša
 bufe – volāns nuo bieza auduma : brunču augšmalā lielas bufes
 bukāties – dzīvuot saspīesti : jābukājas, kamēr uzcels jaunu māju
 bukņīt, buknīt – dunkāt : kuo tu mani bukņī!
 bukstins – biezs vilnas audums : smalkāki cilvēki staigā buksstinā šūtās drēbēs
 bullītis – biržuojamais kuoks : bullīti vajadzēja apaļu un glumu
 bumbaļa – kunkulis : rūgušpienā bumbaļas
 bumburis – bumba : bērni spārdīja bumburi
 bumburnieks – bumbuočajs : poiši bija lieli bumburnieki
 bundulis – vīstuoklis, pauna : ciemiņš aizgāja ar bunduli padusē
 bundzele – bundža : iegāz bundzelē sunim samazgas
 bungulis – klucītis : pēc būvēšanas palikuši bunguļi
 bunka – dunka : ka nedabū bunku sānuos!
 buokāties – sabuočties : puisis nuo paša rīta staigāja buokājies
 buokstīt– bakstīt : buoksta ar pirkstu grāmatā
 buolēt – buolīt : nebuolē tā acis!
 buoze – runga : ņem buozi rokā!
 burlaka – slepkava : apkārt klist burlaka
 burstiķis – ķīselis : māte svētdienās vārīja burstiķi - tam sagrieza barbaru kātus
 burzgulis – burbulis : mīlestība ir kā ziepju burzgulis
 burzīgs – negluds : ir nu gan viena burzīga drēbe
 burzīt – berzēt : uzcēlies viņš burzīja acis
 buzis, būzis – uts : galva būžiem pilna!
 buzulis – īgns cilvēks: puika īsts buzulis - buožas ik diēn
 bužināties – rušināties : māte bužinājas bērnam pa matiem

čābāt – lēnām vilkties : ķēvīte čābā kalnā
 čābiski – greizi : viņam izgāja čābiski
 cabulis – sermulis : cabuļādīņa tik ziemā der
 – sīki graudi : atsijāja cabuli
 čāgans – īrdens : pavasarī sniegs čāgans
 cakāt – izruobuot : agrāk meitas kreklus gar augšmalu cakāja
 čamma – tūļa : tie nav strādnieki, gatavie čammas
 čāpāt – rāpuot : bērns čāpā pa plānu
 capatas – tupeles : pa iekšu staigā capatās
 capatā nest – nest kukuragā : tētis bērniņu nes capatā
 čaplaka – neveikls, tūļīgs cilvēks: vienmēr viņš tūļājas - īsts čaplaka
 – izplūdis, vecs zābaks : Tenim kājās veci čaplakas
 čapte – kuopa : māte visu drēbju čapti ciet un pruum ar visu
 čauksturis – īrdena kāpuostgalva : nuo kāpuostiem čauksturi vien izauga
 caurguļa – caureja : viņam piemētās caurguļa
 cābulis – cālis : vista izperējusi cābuļus
 cebru juosta – pīta juosta : puisiem pina cebru juostu
 cecumi – dakšas : mēslus nuo kūts met ar cecumiem
 čegums – skausts : tēvs nuoķēris dēlēnu aiz čeguma
 celens – svītrains, attiecībā pret audumu : kad auž celenu audumu, vajag četras paminas

cemuls, čemuls – čemurs : tajā tīrumā ebulliņš saaudzis cemulos
 cermeņi – cirmeņi : kukaiņu uoliņas : kāpuostu taureņi sadējuši cermeņus zem lapām
 cērklis – cirtnis : ar cērknī nuokapāja ledu nuo sliekšņa
 cērpzāle – vārpata : cērpzāli izravēt visgrūtāk
 cērtains – cirtains : izmazgātā dzija bija cērtaina
 cērtāt, cērtāties – cirtuoties : bērnam matiņi cērtājas
 cērumš – cērmes : šim viņgad nuogāja kumeļš nuo cērumiem
 cērūzis – izpūruši mati : vai tad tuo cērūzi reiz izķemmēt nevar?
 červelens – červelains : bērzu rezgaļi ir červeleni
 čības – tupeles : ienācis istabā, uzvilku čības
 čičingrietīņa – mārīte : čičingrietīņa jāuzņem uz pirksta, jāuzkāpj uz akmens un jāskatās, kur liduo
 ciept – izdzīvot : tas jau vairs ilgi necieps
 čiguris – apaļš uzkalniņš : stāv tīruma vidū tāds čiguris
 cīkstīties – cīkstēties : velns aicināja muļķīti cīkstīties
 čīkste – čīkstiens : par zābakiem nav samaksāts - iemetusies čīkste
 cīkstēt, čīkstēt – čīkstēt, izduot īpatnēju skaņu : cīkst rati, zābaki, peles, čīkst nesmērēti rati, durvis
 – žēluoties : čīksti vai nečīksti, suodu dabūsi
 čīksts – cīpslu sastiepums : delnas luocītavā iemetās čīksts
 cikur – citur : viņš aizgāja kur cikur
 čilbaks – neliels šķidruma daudzums : putrai pielēja čilbaku piena
 cildināt – uzslavēt : saimnieks cildināja savu jauno zirgu
 cilīgs – spēcīgs : puisis bija cilīgs vīrs
 čīlktēt – tikšēt : pulksteņi čīlkt un čīlkt arī mazi putniņi
 cinca – cinkšļi : zirgam nuoberztas cincas
 cinduka – karsuonis : kad guovīm galvā cinduka, tās neēd
 čingāt – raudāt : nečingā, dabūsi konfekti!
 čīnkstēt – tinkšķēt : gredzentīņš čīnkstēdams nuoripuoja pie tautieša kājām – čīkstēt : kuo nu čīksti!
 cirkas, cirkstes – cirtas : matu cirkas jāizķemmē
 čīrkste – dzīrkste : sāp luocītava - iemetusies čīrkste
 čīrkstiens – piena strūklas truoksnis, slaucuot guovi ar ruokām : uz slaukšanas čīrkstienu atskrēja kaķis
 cinguls – zemes pika : paņēmu cinguli un laidu pakal kaimiņa vistām
 cīpslains – dzīslains : tā gaļa ir cīpslaina
 cīpstala – dzīsla : vecs luops - gaļa varen cīpstalaina
 čīpstēt – čiepstēt : mazi cāliši čīpstē vienā čīpstēšanā
 cīrēt – lūrēt : viņš uz meitām vien cīrē
 cirkuls – guovju pļeka : tie cirkuli pa virsu guovju kūti sasaluši
 cirpains – vārpatains : karpelājs šuogad dikti cirpains
 cirpis – sirpis : mana māte ar cirpi griež zāli
 cirpstēt – čīrkstēt : aizkrāsnē cirpstēja circenis
 cirstīt – cērtāt : puika ar kuoku cirstīja grāvmalas dadžus
 cirta – piltuve zivju murdā : izvilka murdu - pilna cirta zivīm
 cīsties – censties : man pašam jācīstās

desmītis – tesmens : desmītis guovij līdz zemei
 dedš – biedēklis, ķēms : zirņu duobē uzliek dedu
 dējals – piens zīdālā : kuo tas teļš zīž - dējala nav
 dējuols – zīdējs : sīkais sivēns vājš dējuols
 dēlene – vedekla : dēlenei ar vīra māti nav saprašanās
 dielēties – vilcināties : jāsteidzas, bet šis dielējas
 dieveris – sievas brālis : dieveris atnācis ciemuos
 dīlīte – labi baruota guovs : saimniekam dīlītes vien bija
 dīlīt – zīdīt : cita aita ir neganta, negrib jērus dīlīt
 dimza – nemierīgs cilvēks : kaimiņsaimnieks ir tīrais dimza, nevienu mirkli nespēj būt mierā
 dinkšēt – skanēt : puika skrēja, ka dinkš vien
 dīga, dīka – raudulīgs bērns : pēc slimušanas bērns kļuvis dīga
 dīgāt – pinkšēt : dīgādama vien staigāja
 dīselēties – dīdīties : zirgs pie slitas dīselējas
 donkā – bukņīt : viņš mani donkāja sānuos
 donkurēt – asināt placinuot : ar āmuru situot, viņš donkurēja izkapti
 dosa – liels resns cilvēks : tādai dosai grūti strādāt
 dracāties – strīdēties : viņi abi tur dracājušies
 dracis – tracis, truokšpains atgadījums : mums jau viens dracis bija ar lieciniekiem
 draguons – straujš, neapduomīgs cilvēks : vai tu, draguon, stāvēsi mierā!
 draska – drumsla : viņš draskas nesplaudīja zemē, bet nuoēda
 drāztīgs – viegli apstrādājams : liepa ir drāztīgs kuoks
 drēbeldriķis – drebelīgs, bailīgs cilvēks, dzīvnieks : ak tu, drēbeldriķi, baidies nuo ceļa stabiņiem! (par zirgu)
 drēbens – drebuļi : drēbeni iet pa kauliem
 drieguot – ilgi vārgt, nīkt : mana māte ilgi drieguoja, kamēr nomira
 drieveļis – izlaists, nemierīgs puika : mans dēlēns ir gatavais drieveļis
 drimstala – drumstala : pilna zeme drimstalām
 drīveldriķis – kas palaidņojas : pa dienvielaiku drīvelējos līdz ausīm pa dīķiem
 drīzens – drīz : tēvs drīzens pārradās
 drubazda – drupata : ar drubazdām piebirušas malu maliņas
 druopstala – druostala : meitenīte druopstaliņa pagalmā spēlējās
 druopstiņa – diega gals : tev pieķērusies druopstiņa
 duga – sasutuma piegarša : sārms nuovelk visu tuo dugu, kas ūdenim klāt
 dugens – duļķains : mārķā dugens ūdens
 duilis – neass darba rīks : kas nu tas par nazi - duilis vien ir
 duka – elpa : kad ātri jāiet, liek duku ciet
 dūkala – tumša guovs : dūkala ir guovs, kurai brūna un melna spalva, kuopā maisīta
 dukurs – sesks : kūti iekļuvis dukurs un nuokuodis vistas
 – kārts ar klunģi galā dukurēšanai - zivju dzišanai tīklā
 dulburis – neprašā : tas nu gan ir dulburis!
 dumt – apmākties : дума, дума, vakars nāca
 duncka – dunka : pamāte iedeva puikam duncku sānuos
 dundulēties – uzbāzīgi diedelēt : čigāniete divas stundas dundulējās riņķī
 dundulis – bundulis, trauks : dārza malā dundulis, kur ūdeni pasmelt

dundurēt – laiku nuosist : tur nestrādāja, tik dundurēja
 dunkuris – cukura vai sāls gabals : paņem āmuru - dunkuris jāsadauza
 dunkstēt – dūkt : ausīs sāp un dunkst
 dunste – tvans : ja šīberi par agru aizgrūž ciet, tad dunste nāk iekšā
 duole – tuole : guovs bez ragiem
 duoms – atvars, līcis : zem Pāna mājas Rūjā liels duoms
 duona – trauka dibena mala: balliņa laiž ūdeni caur duonām
 durkns – ar varu : viņš nāk man virsū kā durkns
 duzdums – sasmakums : veciem miltiem duzdums klāt
 duzēt – sust : rudzus nevar bērt pilnu apcirkni, ka nesāk duzēt
 duža – salmu kūlis : salmus, kuo jūmt jumu, sēja dužās
 dūcis – dūkans – pelēkbrūns : par dūci sauc pelēkbrūnu zirgu
 – virtuves nazis : kartupeļus mizuo ar dūci
 dūka – lūka : dūmu dūka par agru aiztaisīta
 dūklens – pelēkbrūns : saimniekam bija dūklens zirgs
 dūkt – apmākties : dūka, dūka šī dienīņa ar pelēkiem mākuoņiem
 dūkurēt – meklēt ūdenī : dūkurēja, dūkurēja, bet tā arī neatrada nuoslīkušo cirvi
 dūms – tumšsarkans : aploukā dūmas guovis
 dūmuot – kļūt dūņainam, dubļainam, nedzidram : seklā akā ūdens pēc smelšanas dūmuo
 dzeltināt – krāsuot dzeltenu : māte dzeltinā dzīparus
 dzelve – dzelme : dzelvē mīt lielākās zivis
 dzenaukla – dzenaukša : zirgu jūdzuot jāraugās, lai dzenauklas būtu viena garuma
 dzereklis – dzeramais : vai tev dzereklis ir līdz?
 dzēls – iedzeltēns : šī dzija nav ne brūna, ne dzeltēna, bet dzēla
 dzēresis – dzeramais : ņem ķopsīti un iesmel dzēresi
 dzēsma – vēsma : pa durvīm nāk iekšā dzēsma pa šķirbām
 dziedzerains – pumpains : bērnam visa pakakle dziedzeraina
 dzildzināt – knapināt (pārtiku) : kartupeļi bija pietiekuoši, nevajadzēja dzildzināt
 dzirdeklis – izdzirdīts teļš : laiks kaut dzirdekli
 dzirdīklis – dzeramais : spannītī gatavs dzirdīklis
 dzirduoķlis – dzirdināms teļš : aizgaldā divi dzirduoķļi
 dzirnāji – zirnāji : jāžāvē dzirnāji
 dzirneklis – zirneklis : kaktā dzirneklis savilcis tīklus
 dzīga – dzīve : kalpam grūta dzīga
 dzīguot – dzīvuot : astuoņdesmit gadu - tur ir kuo dzīguot
 dzīle – dziļums : Rūjas dzīlēs ne viens vien nuoslīcis
 dzīpslains – cīpslains : vecam luopam dzīpslaina gaļa
 dzīrenieks – dzīru dalībnieks : dzīrenieki rāva vaļā ar dziedāšanu līdz rītam
 dzīrēties – dzīruot : Jāņu bērni dzīrējās līdz rītam
 dzīstiņa – dzija : cik dzīstiņu audeklā!
 dzīve – dzija : nuo smalkas villas iznāk mīksta dzīve
 dzīvumi – veseli graudi : pēc kaņepju grūšanas palikuši dzīvumi
 dzuoss – zuoss : kaimiņam vesels bars dzuosu

ebuliņš, ebuols – ābuoliņš : šuogad ebuliņš padevies

ejo – paklau : ejo, panāc šurp
 ekte – uzstājīgs cilvēks : tik ekte tuo dabū cauri
 ekur – redz, kur : ekur stalts tēva dēls
 ēlināt – sasaukties ar saucienu ēlo : nāburguos gans ēlina
 ēmuris – āmurs : šē, ēmuris, iedzen naglu!
 ērbeģis, ērbergis – dzīvuojamā māja : šiem bija vecs ērbeģis, bet silts turējās
 ērbulis – cilvēks ātrs dusmās : tas nu gan ir ērbulis, akmini ruokā un laiž virsū!
 ērdināt – ērcināt, kaitināt : šī šuo ērdinā vienā gabalā
 erdināt – ārdīt : nuo rīta plautuo pēcpusdien erdināja
 ērkelēt – tambuorēt : ērkelēja ar adatām, nuo kuoka drāztām, kas bija labākās
 – gatavuot smalku, baltu linu audumu
 errastības – uztraukumi : man ir errastības, ka man tāds dēls
 errināt – kaitināt : ja suni errina, tas paliek negants
 erruoties – dusmuoties : es ir diezgan izerruojies par sav' dēl'
 erst, ērst – iordināt, ārdīt : vakar es visu dienu erdu savu vecuo manteli
 ešķins – uzpūfīgs, varas kārs cilvēks : kas viņš par ešķinu ir, ja var tik sevi par cilvēku turēt
 ēverģēlis – vējīgs, draisks cilvēks : tik ēverģēlis varēja tādas muļķības pastrādāt
 ēvo – paklau: ēvo, vai tu mani dzirdi?
 ēža – rīma : sivēns bija traks ēža
 – barības galds luopiem : guovīm pillas ēžas ar labu labuo ebuliņu

gabalīgs – drukns, veselīgs : kumeļš nav gabalīgs
 gaigalēt – klaigāt : bērni gaigalē un neļauj gulēt dienvīdu
 gaisīklis – auša : jaunais vīrs izrādījās gaisīklis
 gaisība – aušība, izklaidība : tādā amatā un gaisība galvā
 gāmēt – daudz ēst : nuo rīta neēda, bet tagad gāmē
 garēties – lēni izkvēluot : lai nu krāsns garējas vien, vēlāk taisīs ciet
 garšļēkus – garšļaukus : nuolikās garšļēkus gar zemi
 gaudens – vārgs : sivēns gadījies gaudens
 gausa – sātigums : tiem zirņiem gan nav nekāda gausa
 ģeisterkāja – līkkājains cilvēks : pa gabalu redzams, ka nāk ģeisterkāja
 ģemba – nekārtīgs cilvēks : tas dzīvuo kā ģemba - viss izmētāts
 ģēmele – izdilis cilvēks : galīgs ģēmele, laikam nav kuo ēst
 ģerķelis – nemierīgs, truokšņains cilvēks : ja kaimiņuos ģerķelis - miera nebūs
 ģērūzis – ādu ģērētava : nuo ģērūža nāk nelaba smaka
 ģickāt – nuoplēst : pastalas viens divi nuogickāja
 ģickāties – plēsties, kauties : re, re puikas ģickājas!
 ģīmis – seja : paskaties spuoguli uz savu ģīmi
 ģingāt – dīkt, raudāt : nuo nieka puna visu dienu ģingā
 ģingstināt – raudāt : pois, beidz ģingstināt
 glāsēt – lutināt : vienīgā meitiņa bija, tad nu glāsēja un glabāja
 glēbt – glābt : tuo vairs nevar glēbt, kas pagalam, tas pagalam
 gliema – gliemēzis : visas malas pilnas gliemām
 glīdens – nepilnīgi izcepies : glīdena maize ir smaga
 – ūdeņains : glīdeni kartini nevienam negaršuo

glīdzens – sakritis, attiecībā uz maizi, kūkām : nemaz nevar pagriezt - kūka glīdzena
 glumda, glumza, glumzaks – neveikls vīrs : sievai neveicas - uotrs vīrs un tāds pats
 glumda kā pirmais
 glundziens – atraugas : kad riktīgs glundziens nuoiēt, tad zini, ka esi kārtīgi paēdis
 gluotas – gluotas : mucinā palikušas vien gluotas
 gorga – rīkle, kakls : izskaluo gorgu - nesāpēs vairāk
 gorgēlēt – skaluo kaklu : vislabāk gorgēlēt ar kumelišu tēju
 gramdīt – tramdīt : suns gramdīja vistas
 gramslis – nuogulsnes : katlīnā tik gramslis palicis
 gramstīgs – ķerstīgs : gramstīga guovs ķer tik pēc labākā
 gramšļi – paliekas pēc grābšanas : tā nu gan bija kārtīga sieva - visus gramšļus savāca
 nesamā deķī
 gramzdi, gremzdi – dzīvu šūnu slānis starp kuoksni un lūksnu : gremzdi vienmēr rūgti
 grašīgs – manīgs, veikls : tirgū der tikai grašīgs tirguonis
 grašuoities – lepuoties : uzvilkusi jaunu kleitu, varen grašuojās
 graudēt – grauzdēt : graudus graudē priekš kamjiem
 grauduo – linuo, matuo : grauduo zemi graudniekam
 – klaiņuo : kalps neturas pie mājas - grauduo apkārt
 grazuoities – braukt pastaigā : Vastlāvī grazuojas
 gražīgs – izlutināts : gražīgam bērnam nekas nav pa prātam
 grābekis – grābeklis : ņem grābeki un piegrāb vezumu!
 grābiķis – zaglis : sargies, ka grābiķis neapzuog!
 grābslis – vieglprātīgs cilvēks : tīrais gaisa grābslis!
 grābstīt – grābt : rudzu grābstīšana ir sieviešu darbs
 grābsts – cilvēks, kurš ķerstās : neaiztiec, grābsts gatavais!
 grābšļi – atlikumi, pabiras pēc grābšanas : nebija, kuo duot, tik tādi grābšļi
 grāja – rupja balss, skaņas : tik kluss vakars, ka ne grājas
 grebele – malkas stute : pieliec grēdai kārtīgu grebeli
 – lamu vārds : vecā grebele, kuo tu gribi!
 grebnis – greblis : ar grebni grebj karuotes
 greičas – greizas šūpuoles : kaimiņuos tik tādas greičas uzslietas
 greičuo – greizi šūpuot : laid mani ārā, beidz greičuo!
 gremzt – skrāpēt, rīvēt, piekasīties : beidz mani gremzt!
 gremža – cilvēks, kurš ēdas : sievasmāte mūžīgā gremža
 gremždi – piedegums katla dibenā : katlu grūti iztīrīt - jākašā gremždi
 – dradži, tauku atlikumi pēc kausēšanas : nuo gremždiem vāra zupu
 gremžģi – tauku atlikumi pēc kausēšanas
 gricelēt – kricelēt, skribelēt : puika tik gricelē, ka ne salasīt
 griezenis – grieztuve, virpulis : ierīce mālu mīcīšanai ar zirgu, kas iet apkārt, saucas par
 griezeni
 grieži – maiņa : laika grieži visbiežāk sakrīt ar Mēness griežiem
 grimzītis – naudiņa : nav vairs neviena grimzītša
 grimža, gremža – cilvēks, kas piekasās : Augusts bija gremža : neviens cilvēks nekad pa
 prātam nespēja izdarīt
 griuzduļi – tauku kausēšanas atlikumi : griuzduļus ēd pie kartinim
 gruobains – grumbuļains : pa gruobainu ceļu ātri nepabrauksi

gruobulens – grubuļains : puorūzī (priekšnamā) gruobulens kluons
 grūdējs — rudzu maize ar zirņu un pupu piejaukumu
 grūdenis – kartupeļu biezputra : grūdeni ēd ar cūku taukiem
 grūzdināt – grauzt, krimst : puika grūzdina guovis visu rītu uz plika lauka
 grūznis – kartupeļu biezputra : grūzni ēd ar griuzduļiem
 gubt – saplakt : siena kaudze guba, kamēr saguba
 guģuot – raizēties : nevajag guģuot, gan būs labi
 guibs – nevarīgs : ja jau māte visu izdara, tad aug guiba meita
 guldības – nuovietuot gulēt : brūtes guldībās visi nuolūkuojās
 gumbulis – bumbulis : kuokam izaudzis milzīgs gumbulis
 gumdināt – mudināt : gumdīja uz nelabiem darbiem
 gumstīt – ķerstīt : saimniece kūtiņā gumstīja vistas
 gumstīties – saķert un palaist : puiši ar meitām gumstījās
 gumzains – ar nevienmērīgu liekumu : ragavām gumzainas slieces
 gumzīt – pūrcīt : pirksti gumza nuonēsātuo cepuri
 guomīt – burzīt, spaidīt : beidz guomīt izpletētuo lakatiņu
 guoris – gārnis, dzēse : mūsu pusē Dīkuos daudz guoru
 gurdas – nuogurums : pēc pusdienām māc gurdas
 ģurģi – jurģi : ģurģos atnāk jauns puisis
 gurt – kļūt vājam : vecums - ar katru dienu gurstu arvien vairāk
 guršens – gurdens : bērns nav vesels - tik guršens izskatās
 guslis – usne : puisis izgāja tīrumā gusles durt
 gušņa – usne : labībā daudz gušņu
 gūbstīt – gūstīt : sīvēnu gūbstīja visa māja

ībēt – smieties : meita kutināta ībēja vien
 ībuoties – vaibstīties : es šuo slavēju, bet šis tik ībuojas
 iebirdīt – iebērt : iebirdīt smiltis ūdenī
 iecirpt – nepabeigt cirpšanu, ieķerties : aita palika iecirpta : mazais puika iecirpās lielajam matos
 iečakstēties – iečabēties : krūmuos kaut kas iečakstējās
 iedubt – iekrist : pēc slimušanas acis iedubušas
 iedvesties – nuopūsties : viņš ir dzīvs - drusku iedvesās
 ieglabāt – iekrāt : vectēvs bija daudz naudas ieglabājis
 ieglidīt – iekristies : ja maize slikti izcep, tā ieglid
 iegramstīt – aizgrābt : tīrums palika iegramstīts
 iegraudzēt – nepabeigt grauzdēšanu : kaņepes tik iegraudzēja, juo vairāk nebija krāsni karstuma
 iegreizs – nedaudz šķībs : zārds sakrauts iegreizs
 iegrūzties – ienākt : man iegrūdās prātā
 iegulstīties – iegulties : beidzuot viņš iegulstījies gultā
 iegumstīt – ieņūrcīt : viņš svārkus iegumstīja skapī
 iegūstīt – iesluodzīt : viņš vistas iegūstīja kūtī
 ieīgt – sakaitināt, saniknout : tēvs ieīga, vēruojuot kā puika slinkuo
 iekapāt – nepabeigt kapāšanu : zāļu sile iekapāta
 iekasīties – iejaukties : nuo kurienes šis iekasījies mūsu starpā?

iekašāt – ierušināt : bērns iekašājis mantiņas smiltīs
 iekauties – iekulties : viņš iekāvies parāduos
 iekārpīties – ielaisties : kaimiņš iekārpījies nepatikšanās
 ieklembērēt – ieklīst : svešs suns ieklembērējis pagalmā
 ieklimt – nuonākt : ka tik viņš neieklīkst kādā nelaimē
 ieknibināt – ielauzīt : vecāmāte ieknibināja maizi pienā
 iekratināt – iekratīt : lēnām sivēnu iekratināja maisā
 iekrejuot, iekraistīt – nuosmalstīt : krējumu nuo piena iekrejuo
 iekvēpēt – apkvēpt : dūmi iekvēpuši sienā rakstus
 iekūlāt – iedzīt : iekūlā naglas sienā
 iela – grēda : pažuobelē sakrauta malkas iela
 ielaidenis – tas, kas ielaists : kamanās sēž ielaidenis
 ielaizīties – palaisties : čigāni ielaizījušies zagšanā
 ielens – zems : ielenā vietā uzkrājas ūdens
 ielēzns – ielēzens : ielēzna blūda
 ielieknis – ielikums : starp krūmiem zemes ielieknis
 ieluobīties – iemanīties : viņš labi ieluobījies grāmatā
 ieluodze – iefrēzētas rievās : mēbeles bija tumšas, ieluodzes dziļas
 ieluoks – ieluocītā drānas daļa : vilnainei liels ieluoks
 iemelns – nepilnīgi melns : tā jau nav melna, bet tik tāda iemelna drēbe
 ieplaukt – izsust : nuo ūdens kājām pirksti ieplaukuši
 ieraibens – ar nedaudz raibumiem : ganāmpulkā viena ieraibena guovs
 ieraša – paraša : daudzas ierašas aizmirsušās
 ieritināt – ietīt : dziju ieritināja kamuolā
 ierūdīt – iemācīt : ar pūlēm ierūdīja darbā
 ierūsināt – sarūsināt : nazi atstāja neslaucītu un tā ierūsināja
 ieruocīt – iesiet : ieruocīt izkapti pa ruokai
 iesalgens – iesalkans : deva dzert iesalģenu tēju
 iestebēt – iesteberēt : iestebēja istabā
 iestruostīt – pabārt : meitēnu vajag iestruostīt
 iestūris – nuostūris : aiz lielā meža nāk mazs iestūris
 ietītīties – iespītēties : viņš nu gan ietītījies līdz nejēdzībai
 ievalstīt – ievelt : sienu šķūnī ievalstīja
 ievārstīt – ievērt : ievārstīt diegu adatā
 iežāvēts – nepilnīgi izžāvēts : gaļa tikai iežāvēta, nevis izžāvēta
 īksumi – īsa vilna : aitam pie kājām un pavēderē ir īksumi
 irbe – smalkraiba guovs : starp ieraibenēm bija viena irbe
 irdīt – ārdīt : māte irdīja vecuos svārkus
 irstināt – izārdīt : irstināja, kamēr sadalījās pa gabalam
 izbriest – izspiesties : šai bija izbriedušas acis
 izcepināt – izcept : izcepinā pusdienām gaļu
 izcilt – izcilāt : kur kurmis rakājas, tur izcilst zeme
 izdusmināt – nuokaitināt : nevajag tēvu izdusmināt
 izdūrēties – kauties ar dūri : tie nu gan abi izdūrējās
 izdzirdīt – padzirdīt : izdzirdīja visu saimi
 izdzīguot – izdzīvuot : es visādus saimniekus izdzīguoju

izgult – izspiesties : balķis nuo sienas izgulis
 izēdukļi – ēdiena paliekas : vistas vajag baruot ar cūku izēdukļiem
 izgumzīt – pūrcīt : puiši meitas izgumzīja
 izgūstīt – izķert : izgūstīt zagļus nuo meža
 izjoksīties – izjaukties : poiši ar meitām pa gubeni izjoksījās
 izkalēties – izbaduoties : kad visu dienu izkalējies, tad sausu maizi var luocīt iekšā
 izkarpīt – izkasīt : zirgs pie slitas izkarpījis krietnu bedri
 izkāsis – izsalcis : kā izkāsis viņš metās ēdamiem virsū
 izklīpāt – izstrēbt : izklīpāja putras blūodu tukšu
 izknidēt – izdīgt : gurķu sēklas ietin mitrā lupatiņā, lai izknidē
 izknīzāties – izplūkties : jaunie gailēni izknīzājās
 izkošņāties – izklūt : dzērājs knapi izkošņājās nuo grāvja
 izkramšāt – izkasīt : suns izkramšāja bedrīti; puisis izkramšāja žagarus nuo grāvja
 izķīkas – zivju iekšas pēc izņemšanas : izķīkas pameta kaķim
 izļorgāties – izšķuobīties : vāģi pagalam izļorgājušies
 izļurkt – izplūst : rasā pastalas izļurka
 iznerruoties – sabuojāties : maize iznerruojās nuo ilgas glabāšanas
 izņukāt – saņurdzīt : puisis meitu labi izņukāja
 izplaknis – izplestām kājām : sivēns gāja izplaknis
 izplonckāt – izskaluot : upē veļu izplonckāja
 izplukt – izplaukt : zieds vēl nav izplucis
 izporzāt – sabuojāt : lietūs izporzāja siena kasīšanu
 izrīpelēt – izrīkuot : saimniece savas meitas izrīpelēja, nu visa māja spīd un laistās
 izsijas – sīkie graudi : tās tik visticām - izsijas vien ir
 izsmiedināt – izsmīdināt : nu gan visus izsmiedināja
 izspirināt – izpurināt : zirga deķi kārtīgi izspirināja
 izstriebeēt – izstiebruot : rudzi jau izstriebeējuši
 izšļakus – izlaidies : sliņķis guļ saulguozī izšļakus
 izvirst – pārvārīt : piens uz plīts izvirst pāri katliņa malām

ja – kad : ja austi gaismiņa, ja ausdama; duod māmiņa, kuo duodama
 jancīgs – mundrs : jaunā mēnesī dzimis bullis ir jancīgs pie guovīm
 jausms – jūsmīgs : jausmīgi viņu apsveica
 jaust, jaudu – just, uztvert : puika jauda bārienu tuvuojamies
 jā – labs : svētku ēdiens, ka jā
 jādelēt – jāt šurp un turp : ilgu laiku jādelēja alejā
 jārēties – pluosīties : denči, kuopā sanākuši, jārējās
 jāšis – jāšus : upei pāri varēja tikt tik jāšis
 jāveklis – ieraugs : jāveklis jau ierūdzis, vajadzēs samīcīt
 jeka – iekārts, piesaistīts : Pelnu dienā jekās kulītes pie svārkiem
 jekalis – kas nuoder pielīmēšanai : papers labs jekalis sienu jekāšanai
 jekāt – karināt, līmēt : eglītē jekāja puzurus
 jēga – sapratne : nav ne mazākās jēgas par šuo pasauli
 jēliski – nepieklājīgi rupji : uormanis jēliski lamājās
 jēlmiņa – jēlmīta āda : nuo jēlmiņas gatavuoja pastalas
 jēlmete – slapja bize : pēc pirts visām meitām uz muguras jēlmetes

jēmi – milti un spraukumi : jēmim uzlej vāruošu ūdeni un vāku virsū, lai nuosūt; vējš sapuostījis jumtu kā jēmus

– lipīga, saķepējusi masa : jēmuos nav karpeļu lasīšana

jēmeklis – luopu vēmekļi : ganībā atradu jēmekli

jemzis, jamzis – jaka, kamzuolis : vai priekš manis ar kāds jemzis būs?

jēre – draiskuļuošanās, pluosīšanās : tā nu gan bija varena jēre

jērkammaris – ģērbkambaris : baznīcā pie altāra ir jērkammaris

jestrīgs – mundrs : tur bija jauni jestrīgi meitēni

jezga – burzma : labi, ka nebiji klāt šai jezgā

jezika – lesnica; ragavu, vāgu paplašinājums ar dēļiem : uztaisi jeziku, uz šaurim vāgim nekā nevar uzlikt

jipte – inde : veca gaļa ir vēl trakāka nekā jipte

joksīties – pluosīties : denči, beidziet joksīties!

– maisīties, jaukties : kuo tu joksies pa starpu!

jundīt – rīdīt : nejundi suni uz cilvēku

juodzināt – muodināt : juodzinā augšā bērnus

juosmīgs – neparasts : nāburgs bija juosmīgs cilvēks

jūkle – nekārtība : es tādā jūklē neiešu

juška – dūmvada aizdare : tagadējām krāsnīm jau nav juškas

kacināt – kaitināt, ķircināt : puišiem patīk kacināt meitas

kābaka – mantrausis, skuopulis : kābaka - tas, kas uz mantu dzenās

kabūzis – būcenis : tādu kambarīti sauc par kabūzi

kalbināt – plāpāt : kuo nu te stāvat, niekus kalbinādami

kaldari – ķelderis – sadriskātas drānas : staigā kā pāvuliņš - vecuos kaldarus

kaldarens – sadriskāts : kuo staigā apkārt tāds kaldarens?

kalsens – kalsnējs : viņšētas kalps dikti kalsens

kaltuonis – nuokaltis kuoks : ceļmalā stāvēja kaltuonis

kamērts – kamēr : kamērts pārkuons rūc, ārā neej

kami – ēdiens nuo grauздētiem miltiem : saber auzas, miežus, drusku rudzus, zirpus un pupas verduošā ūdenī, mazu laiciņu pasautē, izber izklaidus uz palagiem un izliek saulītē, lai apžūst. Tad ieber karsti nuokurinātā krāsnī, kur tuos maisa, kamēr tie vairs neapdeg. Tad aiztaisa krāsni ciet un ļauj graudiem žūt līdz krāsns auksta, izgrābj, samal miltuos, izsijā, iemaisa skābā pienā un tūlī apēd.

kammaris – kambaris, telpa : vakarēšana nuotika lielajā kammarī

kančaka – rīkste : uzduod zirgam ar kančaku, lai raitāk iet

kandava – liela gulta : ej pie velna uz kandavu! saimniekgalā kandava aizpēma visu rūmi

kandžierēt – dzīt, rīkuot : saimniece pruot kalpuones kandžierēt

kaņģierēt – kūdīt : tu mani nekaņģierē uz palaidnībām

kanika – maizes rika : pavirši nuogriezta maizes ņuka ir kanika

kankars – skrandas : kankars pie kankara, kā pagasta pēdējais nabags

kanksis – ķeksis : ar kanksi izvilka balķi nuo ūdens

kantēt – velt : kantēja balķi līdz ragum – veidot šķautnes apaļkuokiem : balķus ar cirvi

kantē, kamēr asas kantes

kapurētis – ķepuruotis : luops pats kapurējās uz kājām augšā

karavnieks – luopkuopis : karavnieks muižā kuopj un ēdina guovis

karmēties – vilkt laiku : vai tu atnāci karmēties?
 kārnīties – kārpīties : ērzelis citu nekuo nedara - kārnās vien
 – ķēzīties : teļš kārnīties uolnīcā
 karpelis – kartupelis : mazuos karpeļus glabā sēklai
 karstīgs – dedzīgs : skuoluotājs bija karstīgs cilvēks
 kartins – kartupelis : kartinim nav labi, ka vienā vietā tuos stāda gadu nuo gada
 kasains – kašķains : man bija viens kasains āzis
 kašumi – sakašņi : nuo kašumiem saveļ mazu kukulīti
 – piedegums : denčim kašumi ir lielākais gardums
 kaucis – runcis : runču laikā kauči nelabi kaurē
 kaudžlāva – siena kaudzes pamats : kaudžlāva, pirms krauj sienu, jānoklāj zariem
 kaurēt – kaut : kaķi staigā pa jumtiem un kaurē
 kausināt – kausēt : puodiņā kausē cūku taukus
 kābakāties – darbuoties bez mērķa : ja tā kābakājas, tad darbam nav jēgas
 kābaks – nabags : saimnieks tāds kābaks;
 – sīkstulis : tas kābaks bija uotra izmantuotājs
 kādējs – kāds : kādēji tagadītās ceļi?
 kājdiena – kļaušas diena bez zirga : kājdienās uz muižu gāja bez zirga
 kāmēt – izgriezt medus kāres : daudz struopu, daudz kuo kāmēt
 kāmis – kamene : pļavā pilns ar kāmiem
 kāpāt – iet pāri pār malām : biežputra kāpā pāri katliņa malām
 kāpele – kāpnītes : pirtī lāvas priekšā bija kāpele
 kārestība – kāre : man uznāca kārestība pēc ābuoliem
 kārpa – kārba : ganiņam kārpā līdz biežpiens
 kāslis – kāpslis : bez kāšļa es nejāju
 ķeburains – zarains : kuoku, kam zari uz visām pusēm, sauc par ķeburainu
 ķēgāt – nuolaidīgi izturēties : zirgs nuosprāga, juo saimnieks ķēgāja
 ķēgelītis – spieķītis : vecāmāte ņēma ķēgelīti un gāja
 ķeilis – kreilis : viņš skalda ar kreisuo ruoku, juo ir ķeilis
 ķeķe – asins pankūkas ; cūku bērēs deva ķeķes
 ķemburs – mieturis, ķeburains kuoks : ņem ķemburi un klopē uolbaltumus!
 ķemers – lielais svīķurbis : pumpja urbšanai vajag ķemeru
 ķemertins – ateja : aiz kūts atradās ķemertins
 ķemma – sauja : sagraža pilnu ķemmu riektu
 ķemsīt – neglīti ēst : kalps ķemsī putru lieliem malkiem
 ķēmurs – mazs apaļš priekšmets : bērni spārdīja nuo lupatām taisītu ķēmuru
 ķencele – vecs kuoka trauks : ķencelē nes cūkēdienu
 ķeneris – varens vīrs, mundrs cilvēks : tu nu gan esi varens ķeneris
 ķengāt – aprunāt : šuo izķengāja pa avīzēm
 ķenksis – ķeksis : mēslu izvilkšanai nuo ratiem kalējs taisīja ķenksi ar diviem zariem
 ķēpene – plecu sega : uzņem ķēpeni, lai nenuosaltu
 ķerežas, ķereži – pirts akmeņi : uzmet ūdeni uz ķerežiem, lai jūt karstumu!
 ķerīgs – laiks, kad labi ķeras zivis : kad pūš dienvidrietumu vējš, ir ķerīgs laiks
 – lipīgs : tā ir ķerīga slimība
 ķērme – ķērne : uz plauktiņa šaparītī krējumķērme
 ķērnāt – nuokēpāt : ar nefirām ruokām nenuo- ķērnā galdautu

ķerpulis – sēne bisīte : ķerpuļus lasa pavasarī celmājā
 ķerstīt – ķert : mana sieva ķersta mūsas
 ķerza – drūzma : kruoga priekšā bija liela dzērāju ķerza
 ķiba – ciba : ķibinās glabā sviektu un biezu pienu
 ķibeļe – neveiksme : ar luopiem dažkārt liela ķibeļe
 kičīnāt – uzsaukt aizdzīšanai : kič, aitas, nuo gubām!
 ķicis – “krāniņš” puikam : kad čurā, izņem ķicīti nuo bikiņām
 ķieķene – virēja : ķieķī valdīja ķieķene
 ķieķis – ķēķis : ķieķī jau tā galvenā dzīvuošana
 ķila – vistas kuņģis : ķilas liek zupā
 ķillis – vistas kuņģis : ķillis pilns ar akmentiņiem
 ķilpis – ierīce balķu vešanai ar ragavām, mazuo ragaviņu piesiešanai
 ķimpa – saišķis : ķineps sasien ķimpā un piekar pie pakša, lai žūst
 ķincas – kājas : pois', nuomazgā ķincas!
 ķinepes – sinepes : ķinepes ēd pie muzikantgaļas
 – ķimenes : man garšuo rupjmaize, kurā ķinepes
 ķīnis – spindele : ķīni ir mazāki nekā dunduri, kuož luopiem
 ķinklāviņš – diedelnieks : tirgus placī sierēja ķinklāviņš un diedelēja naudiņu
 – maza purva putniņš
 ķiris – vērsa krāsa : melns vērsis ar baltu svītru pār muguru ir ķiris
 ķirpa – neliela kaudzīte : sienu, ābuoliņu, kad tas pažuvis, vakarā saliek ķirpās
 ķirpīši – dakstiņi : ķirpīšu jumts ir smags
 ķisens – spilvens : gulta pilna ķiseniem
 ķiskas – iekšas : pēc nuokaušanas luopam izgāž ķiskas
 ķiukstēt – riet smalkā balsī : kveksis ķiukst vienā ķiukstēšanā
 ķīvens – ķildīgs : ir nu gan ķīvens dencis
 klacka – vista, kurai cāļi : kur tā klacka ganās, ka cāļi brēkā
 klakšķis – truoksnis ar mēli : puika iemācījies klakšķi taisīt
 klambas – skavas : balķi saistīti ar klambām
 klamburēt – nedruoši iet : re, kā tas pa ceļu klamburēt!
 klamburis – klanis : dampim klamburis griež švunkratu;
 – neveikls cilvēks : pagasta rakstvedis bija klamburis - ne stalti iet prata, ne
 uzstāties
 klams – vecs priekšmets : tas klams jāmet lūžņuos
 klamsts – garš, neveikls cilvēks : saimnieka dēls bija klamsts - smukuma nekāda
 klamzaks – garš cilvēks : klase pilna klamzakiem
 klancis – liels gabals : nuolauza pamatīgu maizes klanci
 klapatas – grūtas darīšanas : tev ir gan klapatas ar sivēnu - slimuo vienā slimuošanā
 kladzināt – klauvēt : ja kladzina pie durvīm - jāatver
 klausināt – klausīnāt : izklausināju visus kaimiņus, vai nav redzējuši melnuo vistiņu
 klausība – dienests : kara klausībai paduoti visi vīrieši
 klausīgs – padevīgs : asais cirvis klausīgi cēlās un krita
 klaustīt – smaltīt : nuo virsas klaustīja krējumu
 klādināts – klāts : pluok balti apsegi, pār laukiem klādināti
 klādzināt – kladzināt : vista, uolu izdējusi, klādzinā
 kleja – klaiduonis : čigāni ir klejas

klemperis – tīkliņš vēžu ķeršanai: bija nuoteikums : katram drīkst būt ne vairāk par desmit klemperiem
 klencis – liels kumuoss : ka tev klencis rīklē neiespiežas
 klēģerēt – klaiņot : puikas vēlu klēģerē apkārt
 klēpāt – krist : sniegs lielām lēpām klēpā zemē
 klībāt – daudz dzert, ēst : beidz klībāt, ka nepārsprāgsti!
 klicka – ķeza, nelaime : viņu piemeklēja viena klicka pēc uotras
 klīpāt – strēbt : teļam nuovārīs linsēklas, tad nu gan viņš klīpās
 kļūme – neveiksme : kļūme katram var gadīties
 kloņģis – sprungulis : durvīm tik tāds kloņģis, kur pieņemt
 klucis – klimpa : putrā klučus ne apmaisīt
 kluģis – izkopts ruokturis : labāka izkopts ir ar diviem kluģiem
 klukū – uogu sulas dzēriens : nuo jāņuogu sulas taisa klukū
 kļūme – misēklis : man nav nekādas kļūmes
 kļunkurs – neveikls cilvēks : nekuo viņš nepruot, kļunkurs tāds
 knauķis – mazs bērns : knauķim zuods knapi pāri galda malai
 knērpis – neveselīgs, augumā atpalicis bērns : graudniece nemaz nevāķē savus knērpjus
 knīzāt – sakuost : blusas pa nakti knīzā gulētājus
 – izluobīt : pupiņas knīzā nuo pākstīm
 knobis – izvirzījums kādā priekšmetā : dakstiņam ir tāds knobis aiz kā aizākē
 knoiza – gara nūja : paņem knoizu un saduod!
 knosāties – kasīties : vai tev blusas kuož, ka knosājies?
 knukšēt – pukstēt : aita knukš, kad slima
 knutka – pātaga : ņem knutku un dzen vistas ārā!
 knuzināties – utuoties : māte knuzinājās pa meitas matiem
 knūja – spieķis : uz vecumdienām vajag trešuo kāju - knūju
 kocala – veca guovs : kocalai vēders līdz zemei un mugara līka
 kodars – guza : gailim kodars pilns
 koiza – veca guovs : kas nu tā par guovi, koiza vien
 koksīs – vecs zirgs : vecais Buolīts aizsiksnāja uz pļavu ar koksīti
 kokš – guovju mājā sauciens : kokš, mājā!
 kokšināt – guovīs mudināt : vakarus guovīs kokšināja mājā
 kolka – liela peļķe : uz ceļa turējās pamatīga kolka
 – pūču vanags : pa vakariem laižas kolka
 kolļāt – maisīt : puika kolļā kreimu tā, ka viss iet pāri malām
 kolmi – kalmes : kolmi ir labas Jāņu zāles
 konca – zirga papēdis : ja pieduras zirga koncām, tas sāk trakuot
 – izkopts rezgalis : nuo izkopts konca vien palikusi
 – nuodilusi sluota : tikmēr slaucīja, kamēr konca vien palika
 konculāji – nuokultu pupu laksti : konculājus duod aitām
 konna – izkopts rezgalis : izkaptij pie kāta sien konnu
 kopkins – galva : apķērīgām kopkins strādā
 kopķēze – zilcgaļa : launagā ciemiņiem deva kopķēzi
 kopsis – netīrs trauks : pasmel vircu ar kopsi
 – rosols : dzimšanas dienai pagatavuoja pilnu bļodu ar kopsi
 kopsis – netīrs trauks : sētmalē mētājas kopši

korkšēt – kurkstēt : diļķuos zaļās vārdes korkš visskaļāk
 korķis – buojājums kartupelī : sliktā zemē auguši kartini daudz korķu
 korpača – divriči : kuo tu kraties tādā korpačā?
 – nuocējama ratu un ragavu virsdaļa : lai nekristu ārā nuo ragavām, uzlika
 korpaču
 korrāties – apkuopties : vecam jau tāpat vēl gribas korrāties
 korza – miza : kālim bieza korza
 koska – kuoka miza : ja liepām nuoluoba nuost kosku, apakšā ir lūki
 košņāties – kasīties : vai tev galvā utis, ja košņājies?
 – kavēties : kuo tik ilgi košņājies pa gultu
 kovērs – apluksne : vēstuli sūta kovērā
 krampējs – durvju krampis : kad durvis aizver, tad krampējs aizkrīt
 kramšāt – kasīt : kramšāja piedegumu, kamēr katls tīrs
 krapačas – vecas lietas : krapačas met ārā bedrē
 krausēt – dauzīt, kult : tikām krausē kaņepes, kamērt visi graudi ārā
 krāvažas – krāmi : paklēts pilna krāvažām
 kreceklis – receklis, galerts : cūku kāju kreceklis sabiezējis
 krecumi – izspiedas nuo uogām : kad nuo uogām izspiež sulu, paliek krecumi
 kreims – krējums : taukam pienam virsū biezs kreims
 krellains – ar krellēm : meitenes ballē ieradās krellainas
 krempas – kruokas : brunči vienās krempās
 krempele – krāmi : vecā krempele jādedzina nuost, lai nemaisās pa kājām
 krempāt – nuociept : zeperi nuo šaparīša krempāja kūkas
 krems – krams : ar kremu izšķīl uguni
 krepele – netīrumi : pēc mēslu izvešanas nuo cūkbūdas sienām nuotīrja krepeli
 krimslis – mazs maizes vai gaļas gabaliņš : sunim pameta gaļas krimslīti
 kriķi – griķi : nuo kriķim vāra biezputru
 krujāties – taisīties : sāka krujāties uz ciemiem
 krumba, krumbains – grumba, grumbains : jābrauc pa krumbainu ceļu
 krumpēt – ieluocīt, iekruokuot : plisētie svārki jākrumpē
 krumstala – skrimslis : cūku auss krumstalas der zilcē
 kruntains – kruokains : sievām kruntaini svārki
 kruoķis – apruoce : kreklam netīri kruoķi
 kruveši – gruveši, kukuržņi : uz ceļa sasaluši kruveši
 kudināt – kūdīt : nekudini viņu uz ļaunu
 kūķītis – ceplītis : kūķītis luožņā pa krūmiem
 kukšēt – pukstēt : sirds viņam kukš
 kūla – tūļa : taisies ātrāk, kūla tāds!
 kulāji – īsi nuokulti salmi : kulājus izēdināja guovīm
 kūlāt – dzīt : sienā kūlā neglas
 kulda – plīts priekšējā daļa, kur uguni kur : vai iekūri kuldā?
 kuldains – ar kabatām : kuldainus svārkus velk kāzās
 – nuolaists : kuldainā tīrumā nekas neaug
 kūlis – bikšu priekša (puogājama) vīriešiem : pēc pirts apskaties, vai kūlis aizpuogāts
 kuls – kluons : lauku bērni izauguši uz aukstā kula ar plikām kājiņām
 kultene – skābs dzēriens nuo rudzu miltiem

kulturis – kāts maisīnam, kurā baznīca vāca ziedojumus
 kumalāji – cietie stublāji : zirgkumelēm pilnā ebuliņa laukā kumalāji vien iznāk
 – linsēklu atkritumi : karpeļu kaudzes nuo- sedz ar kumalājiem
 kumāss, kumāks – kumuoss : jāēd maziem kumāsiem
 kumburs – māzers : vislielākie kumburi izaug bērziem
 kumburains – pumpains : kumburains kuoks nav lietaskuoks
 kumpa – kuprs : tantei kumpa mugurā
 kumpains – kuprains : kamielis ir kumpains luops
 kuncele – vēdzele : kunceles gul zem akminim
 kungulis – kunkulis : diegā iemetušies kunguļi
 – kukurznis : zeme vienuos kunguļuos
 kuņķis – kuņģis : nu gan pielādēju pilnu kuņķi
 kunna – varde : stārķi pārtiek nuo kunnām
 – izkaps rezgālis : izkaps tā nuopļauta, ka kunna vien palikusi
 kunnacis – varžacs : kunnacis tā muoka, ka jāklībuo
 kunnulāji – linu, kaņepju galviņas : kunnulājus žāvē zārdā
 kuocīcs – vientiesis, muļķis : trešais tēva dēls visās pasakās ir kuocīcs
 kuodaļāt – kuošļāt : pirkstus nuo želuma kuodaļāja
 kuodēt – sakuošļāt : pirms nuorija, pamatīgi kuodēja
 kuolis – kuode : villas cepurē iemetušies kuoļi
 kuortēlis – dzīvuoklis : kas t' kalpam par kuortēli - tumša istaba
 kuožņa – ēdamais : pieliekamais pilns ar kuožņu
 kuožņāt – kuošļāt : garuoziņu tikām kuožņāja, kamērt tā mīksta
 kurlausis – nedzirdīgs : kāpēc nenāc, ja sauc, kurlausis tāds
 kurvis – gruozs : uz karpeļu tīrumu līdz jāņem kurvji
 ķutes – kaudzes līdumā : ķutes krauj nuo celmiem, žagariem, velēnām : Uoleru mežā
 līdumā dedzināja ķutes
 ķutūzis – virtuve : ķutūzis pilns ar dūmiem
 kuža – veca ķēve : kužai apakšlūpa līdz zemei karājas
 kvākt – vārdes kurkst : dīķuos pavasaruos dzirdama kvākšķēšana
 kvelst – riet ar pārtraukumiem : kuo tas suns tur kvelš?
 kvērk – kviec : cūkas kvērc, ēst gribēdamas
 kviedzināt – kviecināt : lej silē un beidz kviedzināt sivēnus

lābāns – lēnīgs cilvēks : lābāns ne mūžam neizdarīs
 laiba – galdiņš, uz kā šķērē dzijas
 laimītis – izlutināts cilvēks : ļaudis mani nevēlēja laimīša dēliņam
 laipuo – pāriet laipu : mēs bijām trīs māsiņas, trīs laipiņas laipojām
 lakarēt – laipuo valuodā : rentnieks ar valuodu šurp turp lakarē
 lamzāt – slaištīties : puisis aiz kalna nuoslēpies, lamzāja
 lamzaks, lamzāns – lempis : izaudzis gatavais lamzaks
 largāns – plāpa : viņmāju Tenis nu gan ir largāns - lorigā vienā laidā
 larkšēt – muldēt : beidz larkšēt!
 ļauja – atļauja : vai tev bija ļauja iet uz dīķi?
 lauma – burve, ragana : lauma nuobūrusi guovis
 lāgans – labestīgs : lāgana dvēsele - nekuo neliedz

lākturis – lukturis : ņem uz kūti līdz lākturi
 lāmis – liela blīva masa : lietus gāza lāmiem
 lāsēt – kļūt raibam : šis jērs vēl nuo Lābana lāsētiem
 leceklis – lecektis : pa naktīm leceklis jāsedz ar salmu segu
 leča – guļamais (vāļa) : likuos uz lečas nuosnausties
 – guovju ēža : lečā sameta sienu
 lēferis – plāns pārklājs : uz galda svētkuos uzklāja lēferi
 legzda – lazda : šuogad riekstu nebūs - legzdas vāji ziedēja
 leins – liks, greizs : uz āru ar pirkstiem izgrieztas kājas sauc par leinām: Ādums nuo
 dzimšanas bija leins
 leipu lapa – lēpu lapa : gar Gaujmalu leipu lapu kā biezs
 leka – pēda : Jānim gara leka, jāada gara zeķe
 lekainis – bērns, kurš rāpuo : jālaiž lekainis zemē, lai rāpuo
 ļekausis – dzīvnieks ar nuoļukušām ausīm : cūkas mums tādas ļekauses
 lekns – biezs, trekns : šuogad plāvā lekna zāle
 lēkšas – mēsli : nevīžā guovis tūrīt, gar abiem sāniem saaugušas lēkšas
 lembis – lempis : lembis nemāk meitai pieiet
 lemmurs – mīksts, neveikls cilvēks : lemmuram viss krīt nuo ruokām
 lemperēt – klaiņot : čigānēns lemperē apkārt pa visu pagastu
 lemperis – laisks cilvēks : tīrais puosts ar tādu lemperi!
 lempikis – lempis : jauns puisis, bet nu lempikis gan
 lenkurs – izlaidīgs, nekārtīgs cilvēks: šitas lenkurs lemperē nuo mājas uz māju
 ļēpa – pika : sniegs nāca lielām ļēpām zemē
 ļepa – seja : dabūsi pa ļepu
 ļepas – guovju pļekas : skaties, kur ej, nekāp ļepā
 ļēpatiņi – lielas sniega pārsļas : ļēpatiņi krīt- cits saka : nabaga kumāksi
 lepsis – neliels gabals : ieguva nelielu lepsi zemes dārza ierīkuošanai
 ļergāties – plāpāt muļķības : beidz ļergāties!
 lerkšis – plāpa : vecais zaldāts bija liels lerkšis
 ļerkstēt – stulbi gvelzt : abi viņi ļerkst un ļerkst un nebeidz
 lērums – liels daudzums : mītiņā sanāca lērums tautas
 leska – skrandainis : nestaigā apkārt kā tāds leska
 leskains – plušķains : ja sunim neduod ēst, viņš kļūst leskains
 lesks – pinkains : tam ir leska galva
 lesnica – dēļu četrstūris ratu paplatināšanai : veduot sienu, salmus, ratiem uzliek lesnicu
 leška – mednieka plinte : leška mājā un ar visu tuo mežacūkas nuoēd kartinus pa tīruo
 lēpe, lēpa – ūdens augs ar platām lapām un dzelteniem ziediem : ar lēpām pilns dīķis
 lētsirdīgs – lētticīgs : lētsirdīgam var piestāstīt pilnu galvu ar muļķībām
 libis – plāpa : iet kā libis apkārt
 – puika : libis vairs sētā nav nuoturams
 līderīgs – nekārtīgs, nuolaidies : tā sieviete ved līderīgu dzīvi
 liedens – slaidis : vai liedena priede auga, vai liedens tēva dēls
 liekmaņi – nuokauta luopa kājas un galva : liekmaņu vāra zilcē
 liekns – lekns : tālā bija liekna plava
 liess – vājš : balandas liesā zemē neaug
 limt – liekties : zem smagas nastas lima

lipa – ļipa : zaķa lipa
 lirliķis – mehānisma sastāvdaļa : sabēra lirliķus kastītē
 ļipa – lipa ; vēža, zaķa ļipa
 lipstiķis – ielāps : bīksēm lipstiķis uz lipstiķa
 ližuotājs – laizītājs : vecais piena ližotājs
 ļocka – mīksts, bezveida gabals, klimpas : kad zupā uzpeld ļockas, tās ir gatavas
 – nuonēsāta cepure : tev uz galvas ļocka ne cepure
 – bezrakstura cilvēks : luocās visiem vējiem līdz, vārdu sakuot - ļocka
 – paštīta cigarete : kad runā, ņem tuo ļocku nuo mutes ārā
 lompata – lempis : lempis tāds, kādēļ izbārstīji skrūvītes!
 lopuris – juokdaris : nāburgu Jānis visu mūžu bijis lopuris
 lopurīgs – aušīgs : meitai lopurīgs kavalieris
 ļorcka – neliela, slapja pika : nuo zaptē katla uz apģērba uzlēca ļorcka
 – klačuotāja : tā ļorcka staigā apkārt muldēdama
 lorkšēt – daudz plāpāt : beidz reiz lorkšēt!
 luksti – upmalas plavas : jābrauc uz lukstiem sienu grābt
 lukt – liekties : pēc septiņām dienām miezīši sāka lukt
 luķis – misiņa vāciņš pīpei : vectēva pīpim nuolūzis luķis
 – naža spala uzmava : jaunā dūcīša luķis jau beigts
 ļukt – nuokarāties : sunim ļukušas ausis
 lullināt – uz ruokām ieaijāt : vakaruos zīdaini lullinā
 lullis – lelle : vismīļākais ir lupatu lullis
 lumsts – plāns dēlītis, kuo izvelk caur velkiem : labus lumstus katrs vis neuztaisīs
 lungāties – mētāties bez darba : tik dzērāji lungājas pa pilsētu
 lunkains – lunkans : ganam lunkaina rīkste
 luņķis – blāķis : ūdens sadzina sūnas lieluos luņķuos
 – desas līkums : paņem līdzī desas luņķi
 lupuris – plukata : man tāds lupuris nemaz nepatīk
 lūkāt – lūkuot : es palūkāju sluotu durpakaļā
 ļukt – nuokarāties : sunim ļukušas ausis
 lūsa – lūsis : līķmežā var sastapt lūsu
 ļungans – kustīgs : kauli savienuoti ļungani
 ļurba – vēdzele : ļurbas guļ apuž akminim
 – slaists un dzērājs : kruogū salasījušies ļurbas
 ļurza – plāpīgs cilvēks : tam ļurzam nekuo nedrīkst uzticēt - izplāpās

māga – kuņģis : pieēda pilnu māgu
 mailīte – maza zivtiņa : uz mailītēm ķeras asari
 maikss – maiss : piebēra pilnus maiksus karpeļim
 mākuļains – mākuoņains : debess mākuļaina, vai tik nelīs?
 mākumi – mākuoņi : jāsteidz grābt sienu - mākumi nāk virsū
 mālis – maļamais : meitas gāja māli malt
 mangale – buomis vadmalas uztīšanai : mangalei jābūt gludai, gludai
 manguoties – diedelēt, arī mānīties : čigānietes pruot manguoties
 marenes – madaras : ar marenēm krāsuo villu
 maudināt – izpeldināt : zirgus ved uz upi maudināt